

Готові домовлятися

Азія реагує на повернення Трампа в Білий дім набагато спокійніше, ніж Європа. Навіть Пекін бачить перспективи.

В Азії повернення Дональда Трампа в Білий дім сприйняли спокійніше, ніж в Європі. Союзники й суперники не мають жодних ілюзій щодо того, що попереду: непередбачуваний президент, чия політика в цьому регіоні продовжиться з того місця, на якому він зупинився в 2020 році. Тож вони стривожено чекають нового спалаху торговельних війн, які негативно впливатимуть на їхню можливість розвиватися. На відміну від гарячих точок в Європі й на Близькому Сході, для яких президентство під гаслом *America First* може стати катастрофою, азійські гравці сподіваються на продовження статус-кво, а можливо, й на укладення пари-трійки прагматичних угод.

Для Китаю практично немає різниці, хто сидить в Білому домі. Пекін відреагував на результати виборів підкреслено спокійно. Зрештою, в Китаї теж розуміють, що в Вашингтоні існує міжпартійна згода на продовження гегемоністського конфлікту з Китаєм – навіть якщо повномасштабної війни уникають, бо вважають завідомо програшною. Подібно до того, як адміністрація Байдена продовжила й посирила політику своїх попередників щодо Китаю (хоч і явно прагнула прагматичного обміну та відкритої комунікації), Трамп, імовірно, також продовжить конфронтацію з головним суперником.

*Для Китаю практично
немає різниці, хто
сидить в Білому домі*

Проте є незгода в питанні, як саме ця конфронтація має відбуватися. Це залежить від того, яка думка задаватиме тон в другій адміністрації Трампа. Прихильники примацизму з оточення колишнього заступника радника з національної безпеки Метью Поттінгера хочуть забезпечити глобальне домінування США через конкуренцію з Китаєм, як свого часу з СРСР. Пріоритетисти з оточення Джей Ді Венса, який стане прем'єр-міністром, хочуть, щоб

США пішли з Європи та з Близького Сходу й повністю зосередили ресурси на Китаї. Сам Трамп схожий на ізоляціоніста, який хоче повністю позбутися *Forever Wars* і обов'язків гегемона, хоча й готовий жорстко проштовхувати американські інтереси. Що стосується суперечки з Китаєм, призначення на посади відомих яструбів (Марко Рубіо – держсекретарем, Піта Гегсета – міністром оборони, Майка Волтца – радником з питань національної безпеки) свідчить про подальшу і, можливо, значну інтенсифікацію конфлікту.

Пекін після торішнього поступового послаблення готується до нової фази напруги, в якій тліючий торговельний конфлікт може знову перерости в торговельну війну. Водночас Трамп, знаний угодовець, постійно сигналізує про готовність до компромісів, якщо вони будуть в інтересах США. Підписання в 2020 році першої фази угоди про врегулювання торговельних суперечок з Китаєм доводить, що за його словами можуть слідувати дії. Також Пекін бачить у президентстві Трампа стратегічні можливості: якщо, як очікується, США знову вийдуть з багатосторонніх форумів і уникатимуть участі в вирішенні глобальних проблем, таких як зміна клімату, Китай готовий заповнити цей політичний вакуум на міжнародній арені й сильніше згуртувати довкола себе Глобальний Південь. Спроби Китаю причарувати Європу (яку Пекін бачить як ключовий *swing state* в міжнародній політиці), відповідно, посиляться.

***В наступні чотири роки
Індія має зуміти
поглибити стратегічно
важливі відносини з
Вашингтоном***

Індія, на відміну від Китаю та багатьох інших союзників США, отримала значну вигоду від гарних відносин з двома попередніми урядами США. Незважаючи на це, переобрання Дональда Трампа вплине на індійсько-американські відносини й змусить Нью-Делі переглянути пріоритети. Важливість цих відносин значно зросла за минуле десятиліття, чому сприяло зближення геополітичних цілей, важливі економічні й торговельні інтереси, велика індійська діаспора, вже наявна довіра та активна співпраця в міжнародних інституціях. Позиція Індії ґрунтується на прагматизмі, готовності до укладання угод і сприятливих умовах – можливо, ще більш сприятливих

завдяки особистій близькості між прем'єр-міністром Моді й президентом Трампом. В наступні чотири роки Індія має зуміти поглибити стратегічно важливі відносини з Вашингтоном, переконати уряд США підтримувати індійські інтереси в усіх важливих сферах політики й не стати захопленою зненацька протекціонізмом уряду Трампа (цілком закономірним). Він становить реальну загрозу для індійської моделі розвитку, тобто для ключових інтересів країни.

Найбільше сприяють ефективному й стратегічно доцільному використанню потенціалу двосторонніх відносин такі сфери, як технології, торгівля, економічна політика тощо, а також стратегічна орієнтація на Індो-Тихоокеанський регіон і роль Китаю як головного спільного геополітичного супротивника. Цікаво, до чого призведе зближення Китаю з Індією на недавньому саміті БРІКС в Казані (Росія). Нью-Делі зможе дуже успішно взаємодіяти з Вашингтоном, якщо індійський підхід, який базується на домовленостях, доповниться прагматизмом і політикою інтересів – тим, чим відомий угодовець Дональд Трамп. Стратегічний курс Індії й надалі вимагатиме дипломатичної майстерності та глибокого аналізу стратегічної логіки й інтересів США. Вони, ймовірно, зміняться не так сильно, як вважають в Європі, хоча тон і спосіб реалізації можуть бути різними. Попри це Нью-Делі, схоже, добре підготувався до «Трампа II».

Послання Трампа до азійських союзників таке саме, як до європейців: захищатимуть тільки тих, хто платитиме

З іншого боку, для союзників США – Японії, Південної Кореї та Філіппін – уряд Трампа становить таку саму загрозу, як і для європейців. Протистояти китайським провокаціям у Східно- й Південнокитайському морях сусідні держави можуть тільки під захистом Сполучених Штатів, тож вони доклали чимало зусиль до поглиблення двосторонніх відносин зі США. Однак послання Трампа до азійських союзників таке саме, як до європейців: захищатимуть тільки тих, хто платитиме. Щоб прибрати цю невизначеність, консервативний президент Кореї Юн Сок Йоль, новообраний глава уряду Японії Сігеру Ісіба та президент Філіппін

Фердинанд Маркос намагаються
«заклинати» Трампа, лестячи йому
похвалами. В Сеулі, зокрема, на тлі дедалі
більш серйозних провокацій з боку
Північної Кореї дуже хвилюються про
надійність оборонної парасольки США.

В особливо складній ситуації, ймовірно, опиниться президент
Тайваню, чиєю довгостроковою метою була і є незалежність від
Китаю. Під час виборчої кампанії Трамп в манері
протекціоністського рекетира закликав Тайбей платити за захист,
адже американський страховий поліс не може бути безкоштовним.
Новопризначений віцепрезидент Венс, навпаки, хоче перенаправити
американську допомогу Україні на Тайвань. Зважаючи на напругу
довкола Тайваню, такий непевний курс дуже ризикований, оскільки
може призвести до стратегічних прорахунків всіх сторін.
Прихильники Трампа на це кажуть, що така непрогнозованість може
стати поверненням до стратегічної невизначеності: якою мірою і в
якій формі наддержавна підтримає острів? Це, з їхніх слів, могло би
посилити американську здатність до стримування, яка останнім
часом сильно знизилась.

*Більшість країн
Південно-Східної Азії
прагнуть уникнути
необхідності обирати
сторону*

А Південно-Східна Азія? Як і під час
першого президентства Трампа, цей регіон,
найімовірніше, буде одним з останніх пунктів
його порядку денного. Республіканця
продовжують критикувати за те, що він три
рази підряд був представлений на самітах
АСЕАН. Але він цілком може почуватися в
своїй стихії серед напівавторитарних
правителів регіону. Певну тривогу викликає
зовнішньополітична орієнтація нового
президента Індонезії Прабово Субіанто,
який відкрито висловив своє невдоволення
політикою США щодо Гази й під час свого
першого закордонного візиту пробував
зблизитися з головою КНР Сі Цзіньпіном.
Подібних поглядів дотримується і прем'єр-
міністр Малайзії Анвар Ібрагім. Але попри
такі сигнали, спрямовані на внутрішню
аудиторію, більшість країн Південно-Східної
Азії прагнуть уникнути необхідності обирати
сторону і при цьому хочуть далі
співпрацювати зі США в питаннях безпеки.
Багато хто сподівається отримати вигоду від

західної стратегії диверсифікації. Якщо Трамп почне нову торговельну війну, багато товарів, імовірно, потраплятимуть на ринок США саме через Південно-Східну Азію, як і минулого разу.

Азіати саркастично зауважують, що на зміну порядку, заснованому на правилах, приходить порядок, заснований на угодах. Як прагматичні реалісти, вони сприймають це позитивно. Особливо радіють перспективі послаблення риторики про демократію і права людини, яку вважають зверхньою і розглядають як втручання в їхні внутрішні справи. Бо не просто так фундаментальні цінності, закріплені в Статуті АСЕАН, базуються на суверенітеті, територіальній цілісності, невтручанні та вирішенні громадянських конфліктів. Водночас малі й середні держави дуже зацікавлені в подальшому існуванні міжнародних правових норм для протистояння китайській експансії, наприклад, в Південнокитайському морі.

Найбільша небезпека президентства Трампа, вочевидь, полягає в його непередбачуваний поведінці, що підриває довіру до США як надійного безпекового партнера. Якщо союзники США оберуть стратегію хеджу, тобто подвійного підходу, який дозволить зменшити залежність від США й залишити місце для альтернатив, це може підштовхнути Китай до подальшого розширення своєї сфери впливу. Чи Пекін обере більш агресивний підхід, чи причарування, поки що невідомо.

Переклад з німецької Дар'ї Прусенко

Марк Заксер

Марк Заксер (Marc Saxer) – керівник офісу Фонду ім. Фрідріха Еберта з регіонального співробітництва в Азії. Раніше він очолював Азіатсько-Тихоокеанський департамент Фонду і представництва в Індії та Таїланді. 2021 року вийшла друком його книга "Трансформативний реалізм. Подолання системної кризи" (Transformativer Realismus. Zur

Мірко Гюнтер

Мірко Гюнтер (Mirco Günther) – керівник Азійсько-Тихоокеанського відділу Фонду ім. Фрідріха Еберта. Раніше був представником Фонду в Афганістані та керівником регіонального офісу Фонду в Сінгапурі. В 2014 році брав участь у створенні місії ОБСЄ на сході України, а також працював від імені цієї організації в Казахстані й Таджикистані.

